

บทที่ ๒

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของครอบครัวและการศึกษาของนักเรียนในสังคมชนบทเท่านั้น โดยศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างของครอบครัวในชนบทกับการเข้าไปมีอิทธิพลหรือส่วนสัมพันธ์กันกับการกำหนดแผนการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุตรหลาน หรือสมาชิกในครอบครัว โดยจะทำการศึกษาวิจัยเฉพาะกรณีครอบครัวที่ส่งบุตรหลานหรือสมาชิกในครอบครัวเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๒) โรงเรียนพณิชยการวิทยา-คาร อำเภอพณิชยการพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เท่านั้น เนื่องจากเป็นระดับชั้นสูงสุดของโรงเรียน และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในชนบทที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดรับนักเรียนในท้องถิ่นชนบทใกล้เคียงจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาร่วมศึกษาด้วย ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอใกล้เคียงอื่น ๆ ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนดังกล่าวตั้งอยู่เขตแดนติดต่อกับทั้งสามจังหวัดดังกล่าว ถือว่าครอบครัวต่าง ๆ ที่ส่งบุตรหลานหรือสมาชิกเข้าศึกษาในโรงเรียนนี้ สามารถเป็นตัวแทนประชากรส่วนใหญ่ในชนบทได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องด้วยการศึกษาวิจัยถึงลักษณะโครงสร้างของครอบครัวในชนบทไทยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษานักเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะว่ามีตัวแปรต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการวิจัยเฉพาะลักษณะโครงสร้างทางบ้าน เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งมีตัวแปรหลักที่สำคัญคือ การศึกษาของครอบครัว อาชีพของครอบครัวและรายได้ของครอบครัวที่ส่งอิทธิพลต่อความสัมพันธ์กับการศึกษาของบุตรหลาน หรือสมาชิกในครอบครัว

อันได้แก่ การกำหนดแผนการเรียนนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
เท่านั้น พร้อมกับนำเอาตัวแปรที่สำคัญอื่น ๆ อีกเพียงบางตัวมาเป็นตัวแปรทดสอบ หรือ
ตรวจสอบ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะเป็นตัวแปรแทรกซ้อนหรือตัวแปรเงื่อนไขที่ส่งผลต่อ
การศึกษาของนักเรียน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและงบประมาณอีก
ด้วย ประกอบกับผู้วิจัยเองยังเป็นนักวิจัยฝึกหัดด้วย ฉะนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จึงอาจมีข้อจำกัด
อยู่บ้างไม่มากนัก

ตัวอย่างใดก็ตามข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปอนุมาน (deductive)
ประกอบการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องชนชั้นในสังคมชนบทได้ประการหนึ่งว่า ในสังคมชนบทไทย
โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น มีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง และ
การศึกษานั้นได้เข้าไปมีส่วนต่อการรักษาสถานะเดิม (Status-quo) และการเลื่อนชั้น
ทางสังคม (Social mobility) ในชนบทหรือไม่อย่างไร เป็นต้น

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

๑. การศึกษาของครอบครัว
๒. อาชีพของครอบครัว
๓. รายได้ของครอบครัว

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

๑. อิทธิพลของครอบครัวต่อการกำหนดแผนการเรียน
๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตัวแปรทดสอบ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
ดังที่กำหนดในสมมุติฐานนั้น อาจจะได้รับอิทธิพลทางใดทางหนึ่งจากตัวแปรอื่น ๆ อีกหลาย
ตัว ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรทดสอบดังนี้คือ

๑. ตัวแปรตีความ (Interpretation) คือ ความสัมพันธ์ตามสมมุติฐาน
อาจเนื่องมาจากตัวแปรอื่น ๆ แทรกซ้อน ฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดให้ตัวแปรต่อไปนี้เป็น
เป็นตัวแปรแทรกซ้อนคือ

- ๑.๑ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว
- ๑.๒ ความเอาใจใส่ของครอบครัวต่อการศึกษา
- ๑.๓ ความมุ่งหวังในอนาคตของครอบครัว

๒. ตัวแปรเงื่อนไข (Specification) เนื่องจากเห็นว่าความสัมพันธ์อันเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามนั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของตัวแปรอื่น ๆ อีก ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรเงื่อนไขดังต่อไปนี้คือ

- ๒.๑ เพศของนักเรียน
- ๒.๒ แผนการเรียนปัจจุบัน
- ๒.๓ สถานภาพสมรสของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
- ๒.๔ ประเภทครอบครัว
- ๒.๕ ขนาดครอบครัว
- ๒.๖ จำนวนผู้อยู่ในภาวะพึ่งพิง
- ๒.๗ ที่พักอาศัยของนักเรียนปัจจุบัน
- ๒.๘ ระยะทางจากที่พักอาศัยของนักเรียนถึงโรงเรียน
- ๒.๙ แผนการเรียนเดิมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ๒.๑๐ ความพอใจของนักเรียนต่อแผนการเรียนปัจจุบัน
- ๒.๑๑ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน, ครูอาจารย์ และกับบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

นิยามศัพท์หรือแนวความคิดในการวิจัย

โครงสร้างทางบ้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว หมายถึงสถานภาพและบทบาทซึ่งชี้ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่หรือการดำรงชีวิตในสังคมหรือชุมชนของแต่ละครอบครัวเกี่ยวกับฐานะตำแหน่งหรือเกียรติภูมิของครอบครัวเมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชนหรือสังคม โดยพิจารณาจากระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

- การศึกษาของครอบครัว หมายถึง ระยะเวลาเรียนที่สมาชิกในครอบครัว สำเร็จตามหลักสูตรหรือวุฒิต่าง ๆ ที่สำเร็จจาก การศึกษาเล่าเรียน
- อาชีพของครอบครัว หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่สมาชิกใน ครอบครัวทำอยู่เป็นประจำ
- รายได้ของครอบครัว หมายถึง ค่าจ้าง เงินเดือน หรือผลตอบแทนจาก งานอาชีพที่ครอบครัวได้รับ เพื่อใช้จ่ายเลี้ยงดูสมาชิก ในครอบครัว
- แผนการเรียน หมายถึง แผนการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่โรงเรียน เปิดสอนและให้นักเรียนเลือกเข้าเรียนตามความ สนใจและความถนัดโดยเป็นไปตามหลักสูตร
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความสามารถทางวิทยาการที่ได้ จากการทดสอบตามหลักสูตรการเรียน
- การยอมรับเลี้ยงดูในครอบครัว หมายถึง กระบวนการยอมรับสั่งสอนให้เรียนรู้ ระเบียบของสังคมภายในครอบครัว
- ความเอาใจใส่ของครอบครัวต่อการศึกษานักเรียน หมายถึง ความสนใจ ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เกี่ยวกับการติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน ของนักเรียน
- ความมุ่งหวังในอนาคต หมายถึง ความปรารถนาหรือความไม่ฝันเกี่ยวกับ การศึกษาและอาชีพในอนาคต
- สมาชิกในครัวเรือน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่อย่างถาวรในครอบครัว นั้น ๆ ไม่รวมผู้ที่มาอาศัยอยู่ชั่วคราว
- ชนาครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดที่อาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างถาวรในครอบครัวนั้น ๆ ไม่รวมผู้มาอาศัย อยู่ชั่วคราว

ครอบครัวเดี่ยว	หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกในครัวเรือนประกอบไปด้วย บิดามารดาและบุตร
ครอบครัวขยาย	หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกในครัวเรือนประกอบไปด้วย บิดามารดา, บุตร และญาติพี่น้องอื่น ๆ อาศัยอยู่รวมกัน เช่น ปู่ย่า หรือตายาย หรือลุงป้า หรือน้าอา หรือหลาน ๆ เป็นต้น
ผู้อยู่ในการะพึงพิง	หมายถึง สมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี และเกิน ๖๐ ปีขึ้นไป นอกจากนี้ยังรวมถึงสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในระหว่างศึกษาเล่าเรียน ซึ่งยังอยู่ในการอุปการะส่งเสียของครอบครัว
ผู้ปกครอง	หมายถึง ผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การอุปการะส่งเสียนักเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปีติดต่อกัน จนถึงปัจจุบัน
นักเรียน	หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแพทยจุฬารัตนวิทยาการ อําเภอยุทธศาสตร์ จังหวัดมหาสารคาม
เขตชนบท	หมายถึง นอกเขตเทศบาลเมือง ของครอบครัวต่าง ๆ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องด้วยการศึกษาเรื่อง อิทธิพลโครงสร้างของครอบครัวในชนบทไทยต่อการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว เป็นการวิจัยเฉพาะกรณี และเจาะจงครอบครัวที่ส่งสมาชิกของครอบครัวเข้าศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนแพทยจุฬารัตนวิทยาการ ผู้วิจัยจึงได้วางแผนการวิจัย และเก็บข้อมูลให้โดยข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary data) ให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะโครงสร้างของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษานักเรียน

ดังนั้น ลักษณะของงานวิจัยจึงเป็นไปในลักษณะของการวิจัยสนาม (Field Research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีแผนการดำเนินงาน การวิจัยดังต่อไปนี้คือ

การวัดตัวแปรและการดำเนินการปฏิบัติ เพื่อให้ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิจัยตามสมมุติฐาน มีความแจ่มชัด มีขอบเขตที่แน่นอนและสามารถวัดค่าทางสถิติได้ จึงได้กำหนดวิธีการวัดตัวแปรและการดำเนินการปฏิบัติเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้คือ

การศึกษาของครอบครัว วัดจากระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครอบครัว แบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. การศึกษาของครอบครัวระดับสูง หมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกสำเร็จ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือระดับอนุปริญญาขึ้นไป
๒. การศึกษาของครอบครัวระดับกลาง หมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกสำเร็จ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเทียบเท่าได้ไม่ต่ำกว่านี้
๓. การศึกษาของครอบครัวระดับต่ำ หมายถึงครอบครัวที่มีสมาชิกสำเร็จ การศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา

อาชีพของครอบครัว วัดจากระดับอาชีพสูงสุดของสมาชิกในครอบครัว แบ่ง ออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. อาชีพของครอบครัวระดับสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบ อาชีพที่ใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ศึกษาเล่าเรียนมาโดยตรง เพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพทั้งภาครัฐบาลและเอกชน
๒. อาชีพของครอบครัวระดับกลาง หมายถึงครอบครัวที่มีอาชีพที่ใช้ทักษะ หรือความชำนาญเป็นอาชีพสูงสุดในครอบครัว ซึ่งทำงานอยู่ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน
๓. อาชีพของครอบครัวระดับต่ำ หมายถึงครอบครัวที่มีอาชีพที่ใช้กำลัง แรงงานของตนเอง เป็นอาชีพสูงสุดในครอบครัวซึ่งทำงานอยู่ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน

รายได้ของครอบครัว วัดจากรายได้รวมทั้งมคภายในครอบครัวที่คิดเป็น มูลค่าของเงิน แบ่งออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. รายได้ของครอบครัวระดับสูง หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว ตั้งแต่ ๑๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป ต่อปี

๒. รายได้ของครอบครัวระดับกลาง หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวอยู่ในช่วงระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาทต่อปี

๓. รายได้ของครอบครัวระดับต่ำ หมายถึงครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำกว่า ๕,๐๐๑ บาทต่อปี

อิทธิพลของครอบครัวต่อการกำหนดแผนการเรียนของนักเรียน วัตถุประสงค์ที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติเกี่ยวกับการ เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนการเรียนของนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อความและคำระดับต่างๆ (ภูมิภาคผนวกแบบสอบถามชุดที่ ๑ ชุดที่ ๑๓ - ๑๔.)

คะแนนรวมทั้งหมดเป็นค่าคะแนนของนักเรียนที่ถูกสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็นสามระดับคือ ค่าคะแนนสูง (๗ - ๑๐) คือครอบครัว เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนการเรียนสูง ค่าคะแนนกลาง (๕ - ๖) คือครอบครัว เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนการเรียนในระดับกลาง ค่าคะแนนต่ำ (๐ - ๔) คือครอบครัว เข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดแผนการเรียนในระดับต่ำ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัตถุประสงค์การ เรียนรายวิชาต่างๆ เฉลี่ยรวมสี่ภาคเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เป็นประชากรในการวิจัย แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง หมายถึงค่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาต่างๆ อยู่ระหว่าง ๒.๐๐ ขึ้นไป

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนปานกลาง หมายถึงค่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาต่างๆ อยู่ระหว่าง ๑.๕๐ - ๑.๘๘

๓. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ หมายถึงค่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาต่างๆ อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ๑.๕๐

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ประกอบด้วยชุดคำถาม ๒ ชุดคือ ชุดที่หนึ่ง วัตถุประสงค์ที่ครอบครัวปฏิบัติกับนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้ตอบ

แบบสอบถามในชุดที่หนึ่งนี้ ซึ่งประกอบด้วยข้อความและคำระดับต่างๆ (ภูมิภาค
ผนวกแบบสอบถามชุดที่หนึ่ง ข้อที่ ๓๒ - ๔๕.)

ชุดที่สอง วัตถุประสงค์ที่ครอบครัวยุติคนนักเรียน โดยบิดามารดาหรือ
ผู้ปกครอง เป็นผู้ตอบคำถามในชุดที่สองนี้ ซึ่งประกอบด้วยข้อความและคำระดับ
ต่างๆ (ภูมิภาคผนวกแบบสอบถามชุดที่สอง ข้อที่ ๔ - ๒๑.)

คะแนนรวมทั้งหมดยุติเป็นคะแนนค่าของบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์ ค่าคะแนน
สูง (๔๖ ขึ้นไป) คือการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด (Repressive
Socialization or Oriented Toward Obedience) ค่าคะแนนระดับ
กลาง (๓๖ - ๔๕) คือการอบรมเลี้ยงดูแบบมีส่วนร่วม (Participatory
Socialization) ค่าคะแนนระดับต่ำ (ต่ำกว่า ๓๖) คือการอบรมเลี้ยงดู
แบบปล่อยเลยตามเลย (Laissez-Faire)

ความเอาใจใส่ของครอบครัวต่อการศึกษานักเรียน วัตถุประสงค์
การปฏิบัติของครอบครัวต่อนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็นสองชุด ชุดที่หนึ่งนักเรียน
เป็นผู้ตอบ ส่วนชุดที่สองบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นผู้ตอบ ซึ่งประกอบด้วยขอ
ความและคำระดับต่างๆ (ภูมิภาคผนวกแบบสอบถามชุดที่หนึ่งข้อ ๓๑. และแบบ
สอบถามชุดที่สองข้อที่ ๒๔ - ๓๗.)

คะแนนรวมทั้งหมดยุติเป็นค่าของคะแนนบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์ในแต่ละครอบ-
ครัว ค่าคะแนนสูง (๔๑ ขึ้นไป) คือการเอาใจใส่ต่อการศึกษานักเรียน ค่า
คะแนนระดับกลาง (๓๕ - ๔๐) คือการเอาใจใส่ต่อการศึกษาระดับกลาง ค่า
ต่ำ (ต่ำกว่า ๓๕) คือการเอาใจใส่ต่อการศึกษาระดับต่ำ

ความพอใจของนักเรียนต่อแผนการเรียน วัตถุประสงค์จากความพอใจของ
นักเรียนต่อแผนการเรียนที่เรียนอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยข้อความและคำระดับ
ต่างๆ (ภูมิภาคผนวกแบบสอบถามชุดที่หนึ่ง ข้อที่ ๑๔ - ๒๑)

คะแนนรวมทั้งหมดยุติเป็นค่าของคะแนนนักเรียนที่ถูกสัมภาษณ์ ค่าคะแนน
สูง (๒๕ ขึ้นไป) คือมีความพอใจต่อแผนการเรียนสูง ค่าคะแนนปานกลาง
(๒๐ - ๒๔) คือมีความพอใจในระดับกลาง ค่าคะแนนต่ำ (ต่ำกว่า ๒๐)
คือมีความพอใจต่อแผนการเรียนในระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มี ๓ วิธี คือ

- ๑. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ซึ่งได้แก่ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการศึกษา ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๒. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสนาม ซึ่งได้แก่ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- ๓. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งได้แก่ข้อมูลจากการสอบถาม สัมภาษณ์แบบสอบถาม

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จึงเป็นไปในลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างข้อมูลที่ได้จากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสนามและการวิจัยเชิงสำรวจประกอบกัน โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้คือ

- ๑) การเก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตการณ์โดยเข้าไปมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มีความต่อเนื่องโดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในโรงเรียนเพื่อความสัมพันธ์คุ้นเคยกับนักเรียน เพื่อทราบถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนและสภาพการเรียนตลอดจนบุคลิกลักษณะนิสัยของนักเรียน นอกจากเข้าไปอยู่ในโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยจะเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านชนบท และทำการสำรวจศึกษาลักษณะโครงสร้างของครอบครัวต่าง ๆ ที่ส่งบุตรหลานหรือสมาชิกเข้าศึกษาในโรงเรียนแพทยชุมชนวิทยาการ โดยขอความร่วมมือจากครู อาจารย์ในโรงเรียน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๒) การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) ตลอดจนการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับผู้ที่อยู่ในข่ายที่ถูกสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วย ครู-อาจารย์, ตัวนักเรียน, พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ พี่น้องและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม รวมระยะเวลาประมาณ ๕ เดือน ซึ่งใช้เวลากังกล่าวนี้เข้าไปอยู่ในชุมชนที่ศึกษาวิจัย และเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนและเยี่ยมบ้านของนักเรียน และขอความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติ-พี่น้องของนักเรียนในการให้ข้อมูลต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๑. ข้อมูลเอกสาร
๒. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการ
๓. แบบสอบถามและสัมภาษณ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับแบบสำรวจลักษณะโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของครอบครัว โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียน คือการกำหนดแผนการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามและสัมภาษณ์ดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ ชุด คือ

ชุดที่ ๑ สำหรับสอบถามและสัมภาษณ์นักเรียน

ชุดที่ ๒ สำหรับสอบถามและสัมภาษณ์พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียน

การวิเคราะห์และแปรความข้อมูล ในการวิเคราะห์และแปรความข้อมูลนั้น จะใช้การตีความ (Interpret) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลสนามที่ได้จากการสังเกต จากแบบสอบถามสัมภาษณ์และจากการสำรวจ และข้อมูลจากเอกสาร ผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นข้อมูลเสริมในการวิเคราะห์ตีความ

การเสนอรายงานการวิจัยครั้งนี้ จะเสนอในรูปการพรรณาคำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสอบถามและสัมภาษณ์ และในส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (อิทธิพลของลักษณะโครงสร้างครอบครัวที่มีต่อการศึกษานักเรียนนั้น) จะเสนอในรูปการพรรณาเชิงสถิติในรูปของตารางร้อยละ ค่าสถิติ G (GAMMA) และ ค่า χ^2 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSSX เข้าช่วยในการวิเคราะห์

แผนการดำเนินงาน การดำเนินงานการวิจัยจะแบ่งเป็นขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาคนควาจากเอกสาร รายงานการวิจัย บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะโครงสร้างของครอบครัว และการศึกษา ตามที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว

ขั้นตอนที่ ๒ เสนอโครงร่างการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๓ ทำการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) และสำรวจวิจัย (Survey Research) โดยแบ่งเป็นระยะคือ

ระยะที่ ๑ เขาสนามท่าความคุ้นเคยกับนักเรียนครู และครอบครัวของนักเรียน ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน ครอบครัว โรงเรียน และนักเรียน เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางบ้าน เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม หลังจากนั้นร่างแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ระยะที่ ๒ ศึกษาลักษณะโครงสร้างทางบ้าน เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษานักเรียน โดยการสอบถามสัมภาษณ์ ตามแบบสอบถามที่ครอบคลุมเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ ๓ ทบทวนข้อมูลที่ได้ สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๔ วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอรายงาน จัดพิมพ์ ตรวจสอบ

แก้ไข